

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Владимир Т. Велинов, дм
Хоноруван доцент в СУ „Св. Климент Охридски“

По дисертацията за получаване на образователно-научна степен „доктор“ на тема „Влияние на протективните личностни ресурси върху процеса на активно лечение на пациенти с онкологични заболявания“

Автор: Александър Андонов Георгиев

Научен ръководител: Доц. д-р Евдокия Христова

В изпълнение на Заповед № РД 38-621/17.10.2019 г. на Ректора на СУ.

Представения за становище докторски труд се състои от 133 стр., от които Увод 4 стр., Глава I „Подходи към онкологичните заболявания“ 23 стр., Глава II „Концепция за позитивно психично здраве“ 17 стр., Глава III „Изследване на пациенти с онкологични заболявания“ 14 стр., Глава IV „Анализ на данните от изследването на клинична група пациенти с онкологични заболявания“ 36 стр., Научна новост 1 стр., Ограничения на изследването 1 стр., Приноси на изследването 2 стр., Заключение 5 стр., Библиография 10 стр. и Приложения 4 стр.

Като формален коментар може да се отбележи, че шрифтът е с размер 12 и не е стандартен, както и обемът знаци на страница.

В „Увод“ са подчертани здравно-социалните и обществено-икономическите фактори и търсенията на ефективни подходи за контрол на заболяването, за съвременен и ранно откриване, при съобразяване на влиянието на редица рискови фактори (екзогенни и ендогенни). Като полезен е приет холистичният подход в изследването и обслужването на пациентите.

Накратко е представена същността на Психоонкологията в различните ѝ насоки - психологична грижа, диагностика и лечение, качество на живот.

Като предварителна теоретична основа е представено допускането, че заболяването може да бъде следствие от определена личностова структура и да представлява форма на решение на критична жизнена ситуация, откъдето следва, че психотерапевтична интервенция би била полезна чрез промяна на стратегиите за справяне на пациента и позитивно повлияване на лечението и изхода на заболяването. Като цел изглежда намерението за анализ на психосоматиката, в частност психоонкологията. Споменат е и контингентът

на проучването. Като методология звучи намерението да бъде поставен акцент върху влиянието на протективните личностни ресурси. Като хипотеза изглежда позицията, че психотерапията може да окаже позитивно влияние върху процеса на лечение на онкологичните заболявания.

Описаните детайли от „Увод“ илюстрират позитивната нагласа на автора към онкоболните и намеренията му да изясни съвременната психологична и терапевтична позиции и потенциали, но някои от тях донякъде са относими по-скоро към Глава III.

Глава I „Подходи към онкологичните заболявания“ започва с кратък коментар на биологичната същност на онкологичните заболявания. По-съществен е анализът на подходите и теоретичните концепции при изясняване на причинността на тези заболявания - биомедицинския модел, биопсихосоциалния модел, модела на болестта в здравната психология, психосоматичния модел, психосоматика и онкологични заболявания, приемането на личностовите черти като етиологичен фактор, влиянието на депресивността като етиологичен и прогностичен фактор, влиянието на стреса върху риска от онкологични заболявания, психоонкология и континуум на онкологичната грижа.

Описанието на богатата гама теоретични схващания е полезно като илюстрация на многоаспектните насоки и търсения при онкологичните заболявания.

В **Глава II** „Концепция за Позитивно Психично Здраве“ авторът разработва тезата, че позитивната психология е свързана с изместването на фокуса от изучаване на болестта, дисфункцията и слабостта към проучването на силните страни и добродетелите на личността. Направен е критичен анализ на категорията „Психично здраве“ като отсъствие на болест, с акцент върху противоположността - позитивните преживявания на индивида. Протективните личностни ресурси са представени като буфер срещу негативните влияния, в частност подчертано е значението на конкретни психични потенциали – издръжливостта с индивидуалното й формиране, но и свързаността й с фамилни и социални фактори, оптимизма, позитивната самооценка, чувството за хумор.

Глава III „Изследване на пациенти с онкологични заболявания“ е конструирана в раздели Цел, Хипотези и Задачи, които са формулирани ясно и съдържателно, с подчертана психологична ориентация. Без да е вписана като отделен подраздел, представена е и методологията на изследването. Контингентът също е описан детайлно, като критериите за включване и изключване от проучването са ясни, макар и донякъде формални. Текстът относно ползваните методики е подробен и ясен, инструментите са реално апробирани и се очаква да доведат до валидни резултати. Методиката „Стандарт за ЦСРИЛЮЗ - Център за Социална Рехабилитация и Интеграция на Лица с Онкологични Заболявания“ дава гаранции за пълноценност на

изследването. Специализираните психологични методики, от друга страна, също предлагат широки възможности за постигане на стабилни резултати.

За икономия на обем на работата, прилаганите методики би могло да не се описват детайлно в този раздел (9 стр.), а да бъдат представени в раздела Приложения.

В Глава 4 е направен анализ на получените данни. Резултатите са представени в 35 таблици, което илюстрира подробните съпоставки. Всяка таблица е придружена от кратък аналитичен коментар. Вероятно би било по-уместно и по-достъпно за оценка на стойността на описваните резултати и различия, ако всички таблици бяха съпроводени от статистически критерии на значимост на резултатите, като по този начин биха могли да се подчертаят наистина съществените различия и да се отграничат от резултатите със стойност само на предположения.

Подобното описание на извършените психологични интервенции очертава обема на професионалните дейности. Оценката на ефекта от специализираните терапевтични процедури илюстрира полезността им.

Подобното представяне на контингента и на установените емоционални синдроми би било по-илюстративно, ако бяха търсени и евентуално намерени корелации между медико-психо-социалните параметри на изследваните пациенти и водещите психични преживявания в заболяването.

Съществено е уточняването на рисковите фактори, които могат да дадат предварителни насоки относно очакваните психични особености и смущения.

Специализираното изследване на личностовите параметри относно тип „С“ е тясно професионално и е особено полезно с описаните корелации и нива на валидност. Такава е и стойността на съпоставките на личността тип „С“ и проективните ресурси.

Значима практическа стойност има проследяването на промените в самооценката на пациентите преди и след терапевтичните интервенции. Таблиците са илюстративни.

В краткия раздел **Научна новост** се твърди, че изследването е проведено с „интегративен подход, който би могъл да отчете влиянието както на рисковите, така и на протективните фактори в аспекта на индивидуалната жизнена история“, който принцип едва ли е новост в днешната научна и практическа реалност.

Ограниченията са реални и авторът се отнася критично към тях.

Приносите са представени чрез идеята за стратегическа промяна на насоките за оценките на здравето, пълнотата на наблюдението, психологичните предпоставки в онгопатологията, динамиката на самооценката. По-уместно би било, ако авторът би могъл да представи и

оригинални приноси, и потвърждаващи резултати, каквито всъщност са неговите. Би било добре да се подчертае позитивното значение на онкопсихологията и онкопсихотерапията, които у нас се нуждаят от широко разпространение и утвърждаване.

Заключението обобщава досегашните тестове, анализи и резултати в изследваните области. Някои текстове би било по-уместно да бъдат вложени в увода или в реферативните раздели, отколкото в раздела заключение.

Библиографията се състои от 133 източника, от които 41 на кирилица, последни от 2016 г.

Приложенията представят ползваните инструменти.

Авторефератът представя в съкратен вариант съдържанието на дисертационния труд.

В заключение:

Представеният за становище дисертационен труд на А. Георгиев е с актуално значение, добре формулирани цели, контингент и методики, показва широка теоретична подготовка и професионална перспективна нагласа. Някои критични коментари не омаловажат стойността на изследването.

Предлагам на почитаемото Научно жури да присъди образователно научната степен „доктор“ на Александър Андонов Георгиев.

София, 13.01.2020 г.

ИЗГОТВИЛ СТАНОВИЩЕТО:

Вл. Велинов

